

मद्यविक्री करणा-या आस्थापनांना
देवदेवता, राष्ट्रपुरुष /महनीय व्यक्ती
आणि गड/किल्ले यांची नावे न
देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्र. बीपीए १११७/प्र.क्र.२४९/राउशु-२

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- ०७.०४.२०२२

प्रस्तावना:-

राज्यातील अनेक मद्यविक्री आस्थापनांना देवदेवता, राष्ट्रपुरुष आणि गड/किल्ले यांची नावे दिली जातात. महाराष्ट्रातील गड/किल्ले हे राज्याच्या सुवर्ण इतिहासाचे साक्षीदार असून या गड/किल्ल्यांचे पुरेपुर पावित्र्य राखणे गरजेचे आहे. याबाबत मा. लोकप्रतिनिधी तसेच, विविध संघटना यांच्याकडून, मद्यविक्री आस्थापनांना देवदेवता, राष्ट्रपुरुष आणि गड/किल्ले यांची नावे दिल्यामुळे त्यांचा अवमान होत असून, यामुळे धार्मिक / सामाजिक / ऐतिहासिक श्रद्धास्थानांचे / आस्थांचे अवमुल्यन होत असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आणून दिले आहे. तसेच, त्यामुळे जनतेच्या भावना दुखावल्या जाऊन धार्मिक व सामाजिक वातावरण दुषित होत असल्याचे नमुद करून अशा मद्यविक्री आस्थापनांना देवदेवता, राष्ट्रपुरुष आणि गड/किल्ले यांची नावे देण्यास प्रतिबंध करण्याबाबत विनंती करण्यात आली आहे. तसेच, या विषयाबाबत विधीमंडळात उपस्थित झालेल्या चर्चेस उत्तर देताना शासनाने याबाबत कार्यवाही करण्याचे आश्वासन दिले आहे. त्याअनुषंगाने संबंधितांना निदेश देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

आपल्या देशात धार्मिक आचरणास मुभा असून विविध जाती धर्माचे आचरण करण्यात येते. राज्याच्या सुवर्ण इतिहासाचे साक्षीदार असलेल्या गड/किल्ल्यांविषयी तसेच, राष्ट्रपुरुषांविषयी प्रत्येकाच्या मनात आस्था आहे. त्यामुळे, देवदेवता, संत-महात्मे, राष्ट्रपुरुष आणि गड/किल्ल्यांच्या नावाचा वापर मद्यविक्री आस्थापनांना केल्यास अशा देव-देवता, संत- महात्मे, राष्ट्रपुरुष/महनीय व्यक्ती आणि गडकिल्ले यांची विटंबना तर होतेच, त्याशिवाय धार्मिक व सामाजिक भावनाही दुखावल्या जातात. परिणामी, राज्यातील सामाजिक वातावरण दुषित होते. राज्यातील गड/किल्ले आणि राष्ट्रपुरुषांचा तसेच, सर्वांच्या धार्मिक श्रद्धांचा आदर करणे, सामाजिक सलोखा कायम राखणे, हे आपले आद्य कर्तव्य आहे. सबब, राज्यामध्ये ज्या आस्थापनेत कोणत्याही प्रकारे मद्यविक्री अथवा मद्यपान सेवा दिली जाते, अशा आस्थापनेस सर्व धर्मियांच्या देवदेवता/धार्मिक श्रद्धास्थानांची नावे देण्यात येऊ नयेत.

२. देशातील महापुरुष/महनीय व्यक्ती ह्या समाजासाठी आदर्श मार्गदर्शक आहेत. तसेच, गड/किल्ले हे राज्याचे सांस्कृतिक वैभव आहे. त्यामुळे, असे महापुरुष/ महनीय व्यक्ती व गड/ किल्ल्यांची नावे मद्यविक्री व मद्यपान सेवा दिल्या जाणा-या आस्थापनांना दिल्यास ती एक प्रकारे अवहेलना व वैभवशाली परंपरेस बाधा आणणारी आहे. सबब, अशा मद्यविक्री आणि मद्यपान सेवा दिल्या जाणा-या आस्थापनांना सोबतच्या परिशिष्टात नमूद राष्ट्रीय व्यक्तिमत्त्वे आणि राज्यातील गड/किल्ले यांची नावे देण्यास प्रतिबंध करण्यात येत आहे. राज्यातील गड/किल्ले व राष्ट्रपुरुष/महनीय व्यक्ती यांची नावे, मद्यविक्री व मद्यपान सेवा देणा-या आस्थापनांना न देण्याबाबत महाराष्ट्र दारुबंदी अधिनियम, १९४९ खालील प्रचलीत नियमांमध्ये आवश्यक सुधारणा करण्यासाठी अधिसूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येत आहे.

३. सध्या अस्तित्वात असलेल्या आस्थापनांपैकी, ज्या मद्यविक्री/मद्यसेवा देणा-या आस्थापनांना अशी नावे असतील, त्या आस्थापनांच्या अनुज्ञप्तीधारकांना दिनांक ३०.०६.२०२२ पर्यंत नावे बदलण्याची मुभा देण्यात येत आहे. अशा अनुज्ञप्तीधारकांकडून आवेदन प्राप्त झाल्यानंतर अनुज्ञप्तीच्या नावामध्ये बदल करण्याची कार्यवाही मुंबई दारुबंदी (विशेषाधिकार शुल्क) नियम, १९५४ च्या नियम क्र. ८ अन्वये करण्याबाबत संबंधित अधिकारी यांनी नोंद घ्यावी.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२२०४०७१८४५०२४४२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(युवराज. ब. अजेटराव)

उप सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांचे सचिव, विधानभवन, मुंबई.
५. मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे सचिव, विधानभवन, मुंबई.
६. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद, यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई.

८. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई .
९. सर्व प्रशासकीय विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१०. आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई .
११. सर्व जिल्हाधिकारी
१२. सर्व विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क.
१३. सर्व अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.
१४. राउशु-२ (संग्रहार्थ).

शासन निर्णय क्र. बीपीए १११७/प्र.क्र.२४९/राउशु-२ च्या सोबतचे परिशिष्ट

“परिशिष्ट”

अ) राष्ट्रीय व्यक्तिमत्त्वांच्या नावांची यादी :-

(१) छत्रपती शिवाजी महाराज, (२) जिजाऊ माँ साहेब, (३) महाराणा प्रतापसिंह, (४) अहिल्यादेवी होळकर, (५) महात्मा ज्योतिबा फुले, (६) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर, (७) महात्मा गांधी, (८) राजर्षि शाहू महाराज, (९) सावित्रीबाई फुले, (१०) स्वामी विवेकानंद, (११) महर्षि वाल्मिकी, (१२) महात्मा बसवेश्वर, (१३) संत सेवालाल महाराज, (१४) संत संताजी जगनाडे महाराज, (१५) संत रविदास महाराज, (१६) राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज, (१७) संत गाडगेबाबा महाराज, (१८) राजे उमाजी नाईक, (१९) बिरसा मुंडा, (२०) लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक, (२१) नेताजी सुभाषचंद्र बोस, (२२) शहीद भगतसिंग, (२३) शहीद राजगुरु, (२४) शहीद सुखदेव, (२५) स्वातंत्र्यवीर सावरकर, (२६) क्रांतिसिंह नाना पाटील, (२७) पंडित जवाहरलाल नेहरू, (२८) वल्लभभाई पटेल, (२९) बाळशास्त्री जांभेकर (३०) लालबहादूर शास्त्री (३१) यशवंतराव चव्हाण, (३२) पंडित दिनदयाळ उपाध्याय, (३३) साहित्यरत्न अण्णाभाऊ साठे, (३४) केशव सिताराम ठाकरे उर्फ प्रबोधनकार ठाकरे, (३५) विनोबा भावे, (३६) स्वामी रामानंद तीर्थ, (३७) डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम, (३८) इंदिरा गांधी, (३९) बाळासाहेब ठाकरे, (४०) वसंतदादा पाटील, (४१) वसंतराव नाईक, (४२) डॉ.भाऊसाहेब उर्फ पंजाबराव देशमुख, (४३) डॉ. राजेंद्र प्रसाद, (४४) दादाभाई नौरोजी, (४५) डॉ. एस. राधाकृष्णन, (४६) डॉ. झाकीर हुसेन, (४७) फक्रुद्दीन अली अहमद, (४८) व्ही. व्ही. गिरी, (४९) राजीव गांधी, (५०) के. आर. नारायणन, (५१) अटलबिहारी वाजपेयी, (५२) डॉ. मनमोहन सिंग, (५३) प्रतिभा पाटील, (५४) प्रणव मुखर्जी, (५५) विद्यमान मा. राष्ट्रपती यांचे नाव, (५६) विद्यमान मा. पंतप्रधान यांचे नाव.

ब) गडकिल्ल्यांच्या नावांची यादी :-

१) दौलताबाद किल्ला, २) असदगड किल्ला, ३) बाळापूर किल्ला, ४) नरनाळा किल्ला, ५) गाविलगड किल्ला, ६) अचलपूर किल्ला, ७) पवनी किल्ला, ८) बल्लारपूर किल्ला, ९) भंदक किल्ला, १०) चंद्रपूर किल्ला, ११) खाटोडा किल्ला, १२) पन्हाळा किल्ला, १३) तिपागड किल्ला, १४) वैरागड किल्ला,

१५) प्रतापगड किल्ला, १६) सायन किल्ला, १७) भिवरगड किल्ला, १८) डोंगरतळ किल्ला, १९) शिवनेरी किल्ला, २०) लोहगड किल्ला, २१) राजमाची किल्ला, २२) विसापूर किल्ला, २३) हिराकोट किल्ला, २४) कुलाबा किल्ला, २५) विरवाडी किल्ला, २६) राजकोट किल्ला, २७) चंद्रगड किल्ला, २८) सुरगड किल्ला, २९) घोसाळगड किल्ला, ३०) कडासरी किल्ला, ३१) पोलाई किल्ला, ३२) अवचितगड किल्ला, ३३) कासा किल्ला, ३४) जंजिरा किल्ला, ३५) रायगड किल्ला, ३६) तळ किल्ला, ३७) सोनगड किल्ला, ३८) सुवर्णदुर्ग किल्ला, ३९) जयगड किल्ला, ४०) सिंधुदुर्ग किल्ला, ४१) विजयदुर्ग किल्ला, ४२) औरंगजेब किल्ला, ४३) सोलापूर किल्ला, ४४) माहुली किल्ला, ४५) वसई किल्ला, ४६) अरनाळा किल्ला, ४७) पवनार किल्ला, ४८) मालेगाव किल्ला, ४९) गाळणा किल्ला, ५०) अंकाई-टंकाई किल्ला, ५१) मुल्हेर किल्ला, ५२) साल्हेर किल्ला, ५३) हतगड किल्ला, ५४) पारोळा किल्ला, ५५) नगरधन किल्ला, ५६) उमरेड किल्ला, ५७) माणिकगड, ५८) बैतुलवाडी किल्ला, ५९) तालतम किल्ला, ६०) अंतूर किल्ला, ६१) नळदुर्ग किल्ला, ६२) परांडा किल्ला, ६३) धारूर किल्ला, ६४) धर्मापूरी किल्ला, ६५) तोरणा किल्ला, ६६) राजगड किल्ला, ६७) सिंहगड किल्ला, ६८) कोयरीगड किल्ला, ६९) संग्रामदुर्ग किल्ला, ७०) विशाळगड, ७१) रांगणा, ७२) भुदरगड, ७३) नंदगिरी किल्ला, ७४) कंधार किल्ला, ७५) माहूर किल्ला, ७६) पाथरी, ७७) अमरगड, ७८) पडलेला किल्ला, ७९) वडगाव किल्ला, ८०) औसा, ८१) उदगीर, ८२) रसाळगड, ८३) पूर्णगड, ८४) बाणकोट किल्ला, ८५) यशवंतगड, ८६) गोपाळगड किल्ला, ८७) गोवा किल्ला, ८८) महिमतगड किल्ला, ८९) मानगड किल्ला, ९०) कर्नाळा किल्ला, ९१) उंदेरी किल्ला, ९२) खांदेरी किल्ला, ९३) भरतगड किल्ला, ९४) डच वखार, ९५) शिरगांव किल्ला, ९६) शिवडी किल्ला, ९७) धारावी किल्ला, ९८) बांद्रा किल्ला, ९९) माहिम किल्ला, १००) सेंट जॉर्ज किल्ला, १०१) वरळी, १०२) खर्डा किल्ला, १०३) लळिंग किल्ला, १०४) अंबागड, १०५) घोडबंदर किल्ला
